

356.33:616-078

VÝSLEDKY PARAZITOLOGICKÉHO VYŠETŘENIA VYBRANÝCH VOJENSKÝCH KOLEKTÍVOV V ROKOCH 1971—76

RNDr. M. HUSÁROVÁ, N. SÝKOROVÁ, prom. biol., I. ŠKVRNOVÁ, prom. biol.,
plk. RNDr. F. REHN, CSc.

Okružový hygienicko-epidemiologický oddiel, Bratislava

Okružový hygienicko-epidemiologický oddiel, Plzeň

Okružový hygienicko-epidemiologický oddiel, České Budějovice

Vojenský ústav hygieny, epidemiologie a mikrobiologie, Praha

Na základe práce Lofayovej (1972) sa v roku 1971 pristúpilo k systematickému preverovaniu frekvencie parazitárnych pôvodcov v kolektívoch kuchárskych kurzov. Prieskum uskutočňovali parazitologické laboratória jednotlivých OHEO v rôznych oblastiach štátu. Získané výsledky vhodne doplnili spektrum ostatných vyšetrení, obvyklých u osôb pracujúcich s potravinami. Súčasne ukázali mieru premorenosti bežnými parazitami na súbore zdravotnej populácie.

Materiál a metódy

V rokoch 1971 až 1976 bolo vyšetrených 4446 účastníkov kuchárskych kurzov vo veku 19—20 rokov na črevné parazity. Vzorky na vyšetrenie boli odobrané od každého člena súboru nasledovne: stolica v predpísanom množstve do jednorázovej nádoby a jeden perianálny odtlačok. Koprologické vyšetrenia boli spracované skrátenou Faustovou metódou (Jírovec 1977) a metódou podľa Katoa (1970). Perianálne stery boli odobrané Schüffnerovými tyčinkami alebo pomocou priehľadnej lepiacej pásky podľa Grahama — Brumpta. Jednotnosť používaných metodík všetkými pracoviskami zaisťovala objektivnosť získaných nálezov.

Spoločným faktorom vyšetrovaného súboru bolo ich rovnaké pohlavie, veková hranica (19—20 rokov) a doba odberu materiálu, po-

hybujúca sa v rozpätí 2—20 dní po začatí kurzu. Naproti tomu nejednotný bol hygienický charakter prostredia, z ktorého frekventanti prichádzali i v ktorom kurze žili, a taktiež nerovnaká bola ich osobná hygiena. Pokiaľ ide o pôvodné povolanie kurzistov, viac ako 60 % pracovalo v niektorom z potravinárskych odvetví, žiadny priamo v poľnohospodárstve.

Výsledky

Súhrnný prehľad získaných výsledkov podľa jednotlivých druhov parazitárnych pôvodcov je uvedený v tab. č. 1. Z celkového počtu 4446 vyšetrených osôb boli u 23,0 % dokázané v rôznej miere u nás obvyklé druhy parazitických červov a črevných prvkov. Priorita výskytu *Enterobius vermicularis* je evidentná vo všetkých preverovaných kolektívoch v priebehu celej doby vyšetrovania (tab. č. 1).

Diskusia

Získané výsledky šesťročného, systematického parazitologického prieskumu potvrdili opodstatnenosť jeho zaradenia do spektra vyšetrovania frekventantov vojenských kuchárskych kurzov. Miera epidemiologického významu pozitívnych nálezov je daná charakterom toho ktorého parazitárneho pôvodcu, cestou jeho prenosu a množstvom jeho výskytu. Kon-

Tab. 1

Celkový prehľad parazitologických vyšetrení kuchárskych kurzov v rokoch 1971–76

	Počet vyšetrených osob	Celkom pozit. počet	%	Jednotlivé parazity v %						Nepatog. amoeby
				Enterobius	Trichuris	Ascaris	Taenia	Hymenolepis	Giardia	
1. skupina Čechy Morava 1973–76	1266	430	34,0	15,1	1,7	0	0,2	0	6,5	10,4
2. skupina Čechy 1973–76	1612	296	18,4	11,3	0,8	0,3	0	0,2	1,5	3,4
3. skupina Slovensko 1971–76	1658	288	19,0	13,0	1,0	0,1	0,05	0	1,5	1,6
Celkom	4446	1026	23,0	–	–	–	–	–	–	–
Priemerné % pozit. jednotlivých druhov				13,1	1,2	0,1	0,08	0,06	3,5	5,1

taktné parazitózy reprezentované enterobiózou, patogenným prvkom *Giardia intestinalis* a malou pásomnicou *Hymenolepis nana* predstavujú bezprostredné nebezpečie infekcie, stúpajúce s podmienkami kolektívneho života a ovplyvňované charakterom prostredia i hygienickou úrovňou jedinca. Z celkového počtu pozitívnych nálezov tvoria kontaktné parazitózy 73 % (tab. č. 2). Geohelminaty, akými sú červy druhu *Trichuris trichiura* a *Ascaris lumbricoides*, môžu za vhodných podmienok vytvoriť dlhodobé ohniská nákazy, z ktorých sa človek infikuje perorálne znečistenou potravou alebo rukami. I keď nález teniázy bol

z celkového počtu takmer 4500 vyšetrovaných diagnostikovaný len u 4 osôb, skutočnosť, že postihnutí o svojej nákeze nevedeli, robí z toho významný faktor v šírení infekcie. Zhodné pozorovanie udáva Rehnová (1967) pri prieskume členov JRD. Trvale stúpajúci výskyt pásomníc u obyvateľov vyžaduje venovať celej problematike zvýšenú pozornosť.

Vyšetrovaní frekventanti tvoria súčasne reprezentatívny súbor zdravých, dospelých jedincov, pochádzajúcich z rôznych častí štátu a z hľadiska parazitologického prieskumu náhodne vybraní. Vzhľadom na tieto faktory sa môžu naše nálezy hodnotiť za objektívnu mie-

Tab. 2

Podiel kontaktných parazitóz z celkového počtu pozitívnych nálezov z celkového počtu vyšetrených $n = 4446$

	Súhrnný počet pozit.	Enterobius vermicularis		Giardia intestinalis		Celkom kontaktných parazitóz	
		počet	%	počet	%	počet	%
1. skupina Čechy Morava 1973–76	430	191	44,4	83	19,3	274	63,7
2. skupina Čechy 1973–76	298	183	61,4	23	7,7	206	69,1
3. skupina Slovensko 1971–76	298	223	74,8	26	8,7	249	83,5
Celkom	1026	597	*) 58,2	132	12,8	729	73,4

*) priemerné % pozitivity

ru premorenosti zdravej, vekove definovanej, mužskej populácie jednotlivými črevnými parazitárnymi pôvodcami.

Údajov o frekvencii črevných parazitov u zdravej dospelaj populácie z literatúry je málo známe a prevážne sa týkajú výskytu *Enterobius vermicularis*. Jírovec [1977] uvádza ich výskyt u dospelých v 20–30 %, Rehnová [1967] nachádza v súbore 2428 vyšetovaných členov JRD — prevážne žien — 7 % postihnutých mrľami. U iných menších kolektívov pracovníkov JRD [Rehnová 1964, 1965, 1977] udáva výskyt u 19 %, 2,6 % a 5,8 % osôb. V súbore vyšetovaných v roku 1964 našla súčasne u 1,3 % osôb z celkového počtu 222 *Giardia intestinalis*. V súbore zdravých príslušníkov JRD (v počte 3017) predstavuje priemer nákazy *Enterobius vermicularis* 8,6 %. Lofayová [1972] udáva v zdravej populácii dospelých mužov premorenosť na *Enterobius vermicularis* 20,3 %, *Ascaris lumbricoides* 1,1 %, *Taenia saginata* 0,6 % a *Giardia intestinalis* 1,1 %. V kolektívoch nami sledovaných (celkom 4446 mužov) diagnostikovali sme nákazu mrľami u 13,0 % a prvkom *Giardia intestinalis* u 3,5 % (tab. č. 1).

Zistený výskyt parazitóz u zdravých vojakov, prevážne kontaktných parazitóz, predstavuje pri uzavretom kolektívnom spôsobe života a sťaženejších hygienických podmienkach vždy akútne nebezpečie intenzívneho šírenia jednotlivých nákaz. Preto je potrebné vo vojenských stravovacích zariadeniach zabezpečiť:

- a) vyšetrenie i na črevné parazitárne nákazy
 - b) kontaktné parazitózy izolovať a hromadne preliečiť
 - c) v priebehu vojenskej služby vykonávať pravidelné kontrolné vyšetovania aspoň raz do roka.
- Vzhľadom tomu, že všetky zistené črevné

parazitózy možno v súčasnej dobe účinne eliminovať v pomerne krátkom čase, nami navrhované opatrenia prispievajú k všeobecnému ozdraveniu vojenského kolektívu bez narušenia výcviku. Sanácia prispeje ku zvýšeniu bojovej schopnosti, vzhľadom k tomu, že *Enterobius vermicularis* nie je zriedkavou príčinou chronickej apandicitídy a za *Giardia intestinalis* sa často skrývajú hepatobiliárne obtiaže i duodenitídy imitujúce vredové ochorenie.

Súhrn

V rokoch 1971–76 bolo vyšetrených 4446 zdravých frekventantov kuchárskych kurzov. U 23 % z nich boli v rôznej miere diagnostikované u nás obvyklé druhy parazitóz. Najčastejší bol výskyt *Enterobius vermicularis* vo všetkých vyšetovaných kolektívoch. Podiel kontaktných parazitóz z celkového počtu vyšetrených činil 73,4 %.

Adresa: Dr. Mária Husárová,
2. OHEO, Bratislava,
Patrónka PSČ 809 35

Literatúra

1. Jírovec, O.: Parasitologie pro lékaře. Praha, Zdrav. nakl. 1977.
2. Kato, K.: Metod tolstogo mazka s cellofanovým pokrovným stěklomdlja obnaruženija jaic gelmintov v fekalijach. Med. parazitol. [Moskva] 39, 6, 1970, s. 733–734.
3. Lofayová, M. - Sobota, K. - Kvasz, L.: Príspevok k problematike črevných parazitóz u účastníkov kuchárskeho kurzu v armáde. VZL, XLI, 3, 1972, s. 119–120.
4. Rehnová, M.: Výsledky průzkumu promořenosti zemědělského obyvatelstva tasemnicí bezbrannou Prakt. Lék., 47, 1967, 16.
5. Rehnová, M.: Výsledky terénneho prieskumu parazitóz v Stredočeskom kraji. 1964, 1965, 1977. Ústne podanie.